

початкових класів у руслі впровадження концепції нової української школи»
URL: <http://journals.pu.if.ua/index.php/esu/article/view/3420/>

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Оксана Мондич

кандидат педагогічних наук

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

В Україні на період до 2021 року визначено стратегічні напрями державної політики у сфері освіти у Національній стратегії розвитку освіти [3]. Державний стандарт початкової загальної освіти зумовлює чітке визначення результативної складової засвоєння змісту початкової освіти та ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів. Навчання і виховання компетентного учня потребує, щоб у клас прийшов компетентний вчитель. Актуальність досліджень у цьому напрямі посилюється необхідністю здійснення реформи Міністерства освіти і науки України – Нової української школи (НУШ). Одним з найважливіших напрямів є впровадження компетентнісного підходу в практику роботи вищої школи. В умовах реформування здійснюється зближення вітчизняних та європейських підходів до вирішення проблеми якості знань і професійної підготовки майбутніх фахівців початкової школи. Освітній процес у сучасному закладі вищої педагогічної освіти має бути спрямований на підготовку компетентного спеціаліста, який був би мобільним на ринку праці. Необхідна перебудова вищої школи на формування активізації пізнавальної творчої діяльності студентів, щоб забезпечувати формування знань та вмінь для майбутньої вчительської діяльності.

Ідеєю компетентнісного підходу є компетентісно-орієнтована освіта, яка спрямована на комплексне засвоєння знань та способів практичної діяльності, завдяки яким майбутні фахівці успішно реалізують себе в різних галузях своєї життєдіяльності.

Сутність компетентнісного підходу полягає в посиленні вагомості комунікативного, інформаційного, інтелектуального, морального та когнітивного освітніх компонентів. Останнім часом в Україні активізувалися дослідження проблеми запровадження компетентнісного підходу в освіті. Національна система освіти звертається до нього як до одного з пріоритетних напрямків удосконалення. Поняття компетентності характеризується таким набором знань, умінь, навичок і ставлень, що дають можливість особистості виконувати конкретні функції, ефективно діяти щоб досягнути певних стандартів в професійній галузі. Вдосконалення професійної підготовки вчителів початкової школи, що ґрунтується на компетентнісному підході, активно досліджували та досліджують вчені: О. Глузман, О. Пометун, О. Савченко та ін. Компетентнісний підхід в системі освіти розроблявся і розробляється такими вченими як Н. Бібік, І. Зимня, Є. Коган, О. Овчарук та ін.

Вітчизняні та іноземні автори вбачають головну роль компетентнісного підходу в підсиленні практичної складової.

Мета нашої статті полягає в визначенні сутності компетентнісного підходу в системі підготовки майбутніх вчителів початкової школи.

Провідним критерієм якості підготовки фахівців з метою формування у майбутніх вчителів початкової школи професійної компетентності виступають основні положення і принципи Болонської декларації.

Якщо традиційна кваліфікація спеціаліста передбачала засвоєння ним стандартного набору знань, умінь та навичок, то Болонська система навчання передбачає розвиток у фахівців на базі набутих знань здатності орієнтуватися у складних професійних ситуаціях, умінь нести відповідальність про наслідки власної діяльності. Тобто освіта покликана

формувати не тільки носія певних знань, а насамперед творчу особистість, здатну використовувати ці знання для конкурентноспроможної цілеспрямованої діяльності в будь-якій сфері суспільного життя. Компетентнісний підхід переміщує акцент на формування та розвиток у студентів здатності практично діяти, творчо застосовувати набуті знання та досвід у різних ситуаціях. У випускника повинна бути сформована висока готовність до успішної діяльності в реальному житті. Це сприяє інтелектуальному й культурному розвитку особистості, формування в неї здатності швидко реагувати на запити часу. Особливо актуально це постає для країн з перехідною економікою.

І. В. П'янковська визначає компетентнісний підхід в освіті як «провідну педагогічну категорію, що передбачає ефективне створення певних педагогічних умов у навчально-виховному процесі які забезпечують формування уміння вирішувати професійні завдання на основі отриманих знань, умінь та навичок» [4].

В результаті аналізу наукових праць дослідників можна диференціювати різні підходи до визначення поняття «професійна компетентність педагога». Наприклад, Н. А. Глузман це поняття пов'язує з феноменом «педагогічна культура» і тлумачить як результат розвитку особистості, її освіченості та вихованості [1, с.15]. Професійна компетентність розуміється як система вмінь, компетенцій (А. Хуторської); інтегральна якість особистості, яка проявляється в готовності до діяльності і ґрунтується на знаннях і досвіді (Н. Глузман, Г. Селевко, О. Тімець); психічний стан, який дозволяє діяти самостійно, відповідально, виконувати трудові функції (В. Монахов) та ін.

В сучасній науці важливе питання це складові професійної компетентності, що характеризують якість освіти. Під поняттям компетентнісний підхід сучасні науковці (Н. Бібік, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, О. Хуторський та ін.) розуміють спрямованість освітнього процесу та формування і розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Формування загальної компетентності людини є результатом цього процесу і є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості. Система компетентностей в освіті має ієрархічну структуру:

- ключові компетентності,
- загально-галузеві компетентності,
- предметні компетентності.

Отже, компетентність – це результативно-діяльнісна характеристика освіти. Усі види компетентностей розвиваються одночасно та взаємопов'язані.

І. Пометун, характеризуючи різні види компетентності відзначає, що вони залежать від певного напрямку професійної діяльності. Про ключові, або життєві компетентності йдеться, якщо сфера життя, де людина відчуває себе компетентною, є достатньо широкою. Якщо це вузька сфера, наприклад в певній науковій дисципліні, то говорять про предметну або галузеву компетентність. Сформовані компетентності людина використовую при потребі в різних соціальних та інших контекстах залежно від умов та потреб щодо здійснення різних видів діяльності. Компетентна людина застосовую ті стратегії, які здаються їй найприйнятнішими для виконання окреслених завдань[2, с. 15-24].

Кожна спеціальність має власний набір, який формує провідний вид компетентності. Вчитель початкової школи має володіти багатьма з них: комунікативною, інформаційною, дослідницькою, загально-культурною та ін.

О. Савченко з позиції компетентнісного підходу визначає рівень освіти здатністю фахівця вирішувати проблеми різною складності на основі наявних знань та досвіду. Перспективу подальших наукових досліджень вбачає у з'ясуванні тих життєвих і професійних компетентностей, які необхідні майбутнім учителям для належного здійснення професійної діяльності, а також визначенню шляхів їх формування [5].

Для сучасної освіти характерно поєднання змістовного, проблемно-практичного та комунікативного аспектів підготовки майбутніх вчителів початкової школи. В той же час

актуальним є самоконтроль та саморегуляція власної діяльності для формування індивідуального стилю професійної діяльності.

Таким чином, проблема компетентнісного підходу в закладах вищої педагогічної освіти є дуже актуальною. Сьогодні у суспільстві є потреба у спеціалістах, які безперервно навчаються протягом усього життя. Компетентність – це інтегрована характеристика особистості, яка визначає її здатність вирішувати проблеми та типові завдання, що виникають у реальних життєвих ситуаціях, у різних сферах діяльності на основі використання знань, навчального й життєвого досвіду та системи цінностей.

Література

1. Глузман Н. А. (2011) Система формування методико-математичної компетентності майбутніх учителів початкових класів: автореф. Дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Луганськ. 44 с.
2. Овчарук О. В. (2004) Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. К.: «К.І.С.». 112 с.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Схвалено Указом Президента України від 25 червня 2013 року №344/2013. URL: <http://www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html>
4. П'янківська І. В. (2010) «Компетенція» та «Компетентність» як првідні поняття компетентнісного підходу. *Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка»*. Вип.15. С. 202-211.
5. Савченко О. П. (2010) Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі. е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку». Випуск 3.

ОЦЕНКА РОЛИ РЕФЛЕКСИИ В ТЕХНОЛОГИИ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ

Рузания Мусина

младший научный сотрудник

отдела прикладной экологии и устойчивого развития

Национального университета Узбекистана имени М. Улугбека

Сабина Смирнова

докторант, преподаватель кафедры

русской литературы и методики преподавания

Ташкентского государственного

педагогического университета им. Низами

В современном меняющемся мире система образования существенно пересматривает функции педагога. Условия неограниченных возможностей доступа к любой информации требуют от преподавателя высшей школы овладения современной методикой обучения, современными надпредметными стратегиями и педагогическими технологиями обучения, когнитивной и практической психологией. Повышение методологической компетентности педагога позволяет перейти от передачи знаний к управлению познавательной деятельностью студентов, расширяет методический инструментарий, изменяет стиль управления учебным процессом с авторитарного на демократический, смещает акцент с оценки на самооценку.

В Постановлении Президента Республики Узбекистан Ш. Мирзиёева «О мерах по коренному совершенствованию системы подготовки востребованных квалифицированных кадров и развитию научного потенциала в Национальном университете Узбекистана имени Мирзо Улугбека в 2019–2023 годах» отмечено, что низок уровень внедрения в образовательный процесс современных педагогических технологий, в том числе